

Anti-pestprotocol

Wateringse Veld College

2020- 2021

Het anti-pest protocol is binnen het Wateringse Veld College onderdeel van het protocol grensoverschrijdend gedrag. Mocht u vragen hebben of interesse hebben in het complete protocol grensoverschrijdend gedrag dan kunt u een e-mail sturen naar wateringseveld@sgzuidwest.nl

1.1 Pesten

We spreken van pesten wanneer een persoon stelstelmatig (dus voor langere tijd) fysiek, verbaal of psychologisch schade berokkend wordt door één of meerdere andere personen waarbij een ongelijke machtsverhouding bestaat of is ontstaan. Pesten kan face-to-face, maar ook digitaal plaatsvinden.

De gepeste leerling voelt zich niet meer veilig en niet geaccepteerd. De pester weet dat hij (of zij) grensoverschrijdend bezig is en weet dat hij de ander verdriet en/of pijn doet. Dat is het doel. Pesten is écht iets anders dan plagen (bijlage 2).

Wanneer in een klas gepest wordt, beïnvloedt dat op een negatieve manier de groep. Er ontstaat een negatieve groep. Of andersom: omdat er sprake is van een negatieve groep, kan er pestgedrag ontstaan.

Let op: leerlingen die zelf niet meedoen aan het pesten, maken wél deel van uit van het probleem (dus ook van de oplossing), doordat ze het pesten niet stoppen, zwijgen over het pesten en doordat ze geen hulp inschakelen. Om deze reden is het belangrijk dat het pesten middels de zogeheten vijfsporenaanpak (paragraaf 5.3) bestreden wordt.

Pestgedrag

Pestgedrag kan bestaan uit schelden, bijnamen geven, nare brieven schrijven, trekken, duwen slaan, achtervolgen, opjagen, buitensluiten, negeren, spullen stelen of vernielen en afpersing. Pestgedrag kan zowel offline als online plaatsvinden.

Signalen bij de gepeste leerling

Een leerling die gepest wordt, zal daar mogelijk niet snel over praten. Des te belangrijker dus dat personeel zich bewust is van signalen van pesten, zodat zij kunnen tijdig tot actie kunnen overgaan:

- Stil, teruggetrokken gedrag;
- Onzichtbaar;
- Blijven hangen in de klas of in de buurt van volwassenen;
- Geen vrienden, wordt niet in groepjes gekozen/ gevraagd;
- Alleen zijn in en om de school;
- Lichamelijke klachten hebben;
- Niet naar school willen en/of spijbelen;
- Dalende schoolresultaten;
- Verwondingen;
- Vernielde of verdwenen (gestolen) spullen;
- Irritaties opwekken bij leerlingen (en docenten) en/of
- Agressief, onhandelbaar of overspannen gedrag.

Vaak blijkt een gepeste leerling op één of andere manier 'anders' dan de anderen: uiterlijk, emotioneel, door een unieke hobby, uitblinken op school (of juist niet) of door de thuissituatie. Leerlingen die onzeker, weinig weerbaar en/of angstig zijn, hebben een grotere kans om gepest te worden. Wanneer zij inderdaad gepest worden, neemt hun angst en onzekerheid nog toe.

Signalen bij de pester

Een leerling die pest, is vaak fysiek de sterkste van de groep. Een pester stelt zich wat agressiever op dan anderen en reageert met geweld op dreigend geweld. Een pester lijkt vaak populair, maar die populariteit is afgedwongen door kracht en durf te tonen. Onuitgesproken wordt de keuze neergelegd: of je bent met mij, of je bent tegen mij. In dat laatste geval ziet het er niet rooskleurig uit. Een pester is vaak zeer zelfbevestigend: vindt zichzelf slim, een durfal, hoeft zich niet aan regels te houden en heeft een manier ontwikkeld om daarmee weg te komen.

Een pester vertoont vaak bazig gedrag, ook in spel- of werksituaties. Een pester omringt zich met gelijkgezinden (jaknikkers), spreekt kleinerend over anderen, kiest agressieve idolen, wil niet afhankelijk zijn van toeval (wil controle), verdraagt geen kritiek (ook niet verpakt in een grapje), aanvaardt geen grenzen, kan zich niet inleven in anderen en is brutaal (ook tegen de ouders).

Een andere kant van het verhaal van de pester, is dat deze vaak het gedrag vertoont vanuit een achterliggende, mogelijk pijnlijke oorzaak: problemen thuis, gevoel van buitengesloten zijn, in een niet-passende rol geduwd worden, competitiestrijd en/of machtsstrijd in de klas of zelf gepest zijn in het verleden.

Meisjes die pesten doen dit vaak minder openlijk en zullen minder vaak fysiek pesten. Meisjes pesten op een 'subtielere' wijze middels roddels, buitensluiting, groepsvorming en stiekeme opmerkingen (beledigingen verpakt in een 'gewone' zin bijvoorbeeld).

Signalen bij de groep

Een groep waarin gepest wordt, noemt men wel een negatieve groep. Kenmerkend voor een negatieve groep zijn het ontbreken van harmonie, het continue strijden om de leiderspositie, het niet-verantwoordelijk voelen voor elkaar en/of voor de groep en het niet-tonen van respect voor elkaar. In een negatieve groep is de leider, als er al een leider is, een negatieve leider, als een soort dictator. Daarnaast zien we vaak ruzies, negatief op elkaar reageren, slechte schoolprestaties en slechte samenwerkingen.

1.2 Pestpreventie

Gelukkig kan een school verschillende dingen doen die een preventieve werking hebben op pestgedrag.

Zo is het goed mogelijk, met name in de eerste weken van een schooljaar, het groepsvormende proces te sturen, zodat er een positieve groep ontstaat. Binnen een positieve groep is de kans op pestgedrag aanzienlijk kleiner. Het WVC zet daar dan ook op in.

- Docenten geven het goede voorbeeld: zo willen wij het zien;
- Docenten geven veel groepsopdrachten die in steeds wisselende groepssamenstellingen worden uitgevoerd, waarbij samenwerking noodzakelijk is om tot een goed einde te komen en die opdrachten worden nabesproken;
- Regels voor het leven en werken binnen de klas / het domein worden aan het begin van het jaar samen met de leerlingen geformuleerd en de regels worden, na ondertekening, goed zichtbaar opgehangen in het domein; Onderdeel hiervan is het gegeven dat pesten binnen de klas / het domein niet geaccepteerd wordt; voorbeelden zijn opgenomen in bijlage 4;
- Dagelijks wordt gereflecteerd op hoe de dag/ de les verlopen is, hierbij wordt de nadruk gelegd op wat goed ging / goed werkte;
- Indien nodig worden de regels na één of twee weken bijgesteld, opnieuw in gesprek met de leerlingen;
- Dagelijks worden groepsvormende activiteiten gedaan, ook later in het jaar worden deze nog aangehaald;
- Eventuele problemen worden klassikaal besproken – zo leren wij van en met elkaar.

Daarnaast worden jaarlijks in de brugklassen Happylessen gegeven door De Jutters. Happylessen bestaat uit 4 klassikale uren, e-lessen, een happytest en een afsluitend adviesgesprek. Het doel van Happylessen is het voorkomen van psychische klachten en/of het vroeg signaleren ervan. Dit draagt bij aan leerlingwelzijn en dus aan pestpreventie.

In de tweede klas doen alle leerlingen mee aan een onderzoek door Jeugdgezondheidszorg (JGZ) naar leerlingwelzijn. Hierbij wordt specifiek naar pestgedrag geïnformeerd.

Vervolgens wordt in 3 mavo en in 4 havo en vwo de Elektronische Monitor en Voorlichting (Emovo) afgenomen. Dit is een vragenlijst om de gezondheid en leefstijl van leerlingen op het voortgezet onderwijs te volgen.

De school heeft een anti-pestcoördinator aangewezen in de persoon van Desirée Prins. In deze rol is zij aanspreekpunt voor leerlingen die gepest worden, over pesten willen praten en/of er vragen over hebben. De anti-pestcoördinator kan bemiddelend optreden, doorverwijzen of het anti-pest-stappenplan (5.4) in werking zetten. Alleen al van de wetenschap dat het WVC zich bewust is van pestgedrag en de aanwezigheid van een anti-pestcoördinator gaat een preventieve werking uit.

Tot slot monitort het WVC het leerlingwelzijn tweejaarlijks middels een enquête onder de leerlingen. Hieruit zou eventueel pestgedrag naar voren komen, waardoor de school het beleid, zowel preventief als curatief, kan bijstellen.

1.3 Aanpak van pesten

Pesten is niet op te lossen door alleen de pester aan te pakken. Er is meer nodig. Zoals eerder al gezegd: ook de omgeving is bij het pesten betrokken, al dan niet bewust. De omgeving moet dus onderdeel zijn van de oplossing. De gepeste leerling heeft natuurlijk ondersteuning nodig, maar ook de pester moet je begeleiden. Een bekende, effectieve aanpak van pesten, is de vijf sporen aanpak van Van der Meer¹:

1. De gepeste leerling krijgt steun. Die steun kan bestaan uit luisteren naar de leerling, overleggen met de leerling over mogelijke oplossingen, samen aan die oplossingen werken, het pesten monitoren en, indien nodig, de gepeste leerling deskundige hulp bieden.
2. Ook de pester heeft begeleiding nodig. Een belangrijk onderdeel is de pester helpen inzien wat het pestgedrag voor de ander betekent.

¹ (Van der Meer, B (1990) De vijfsporenaanpak van pesten. Geraadpleegd op 21 maart 2017, http://www.bobvandermeer.info/index.php?option=com_content&task=view&id=213&Itemid=78)

Daarnaast moeten de regels omtrent gedrag herhaald en gehanteerd worden: de pester wordt geacht zich aan de schoolregels te houden. Er worden dus grenzen gesteld en gehandhaafd. Maar ook wordt de pester geholpen op een positieve manier sociale contacten aan te gaan en te onderhouden.

3. De groep waarbinnen het pestgedrag voorkomt wordt betrokken bij de oplossing. In gesprekken met de groep (de klas, het domein of binnen welke context het pestgedrag dan ook voorkomt) wordt duidelijk gemaakt wat de rol van de groep is geweest en hoe zij het tij kunnen keren met elkaar. De rol van de omstanders, zoals deze groep ook wel genoemd wordt, is zeer belangrijk. De klas wordt opgeroepen zelf na te denken over de manier waarop zij een bijdrage kunnen zijn aan de oplossing.
4. Ouders worden betrokken bij de aanpak van het pesten. Hieronder vallen niet alleen de ouders van de pester en de gepeste, maar ook de ouders van meelopers en/of omstanders. Ouders worden op school uitgenodigd om te praten over de ontstane situatie. Zij worden continue op de hoogte gehouden van pestincidenten. Het WVC geeft de betrokken ouders informatie over pesten en over mogelijkheden iets tegen pesten te ondernemen (denk aan aangifte doen). Ook wordt van ouders gevraagd mee te werken aan de oplossing. Indien nodig worden ouders doorverwezen naar deskundigen voor verdere ondersteuning.
5. Tot slot wordt het personeel geschoold en ondersteund. Het WVC zorgt voor een up-to-date anti-pestbeleid en een goed bereikbare en geschoolde anti-pestcoördinator. Het overige personeel wordt blijvend geïnformeerd over pesten in het algemeen, het beleid van de school, deze vijfsporenaanpak en het stappenplan in geval zich pestgedrag voordoet. Natuurlijk is bij scholing en ondersteuning van het personeel ook het preventieve beleid (paragraaf 5.2) belangrijk.

1.4 Anti-pest-stappenplan

Wanneer, ondanks preventieve maatregelen, toch pestgedrag is ontstaan, wordt dit anti-pest-stappenplan in werking gezet.

1. Signaleren

Alle personeelsleden kunnen de eerste zijn die signalen (paragraaf 5.1) van pestgedrag oppikken. Wanneer dit gebeurt, wordt contact gezocht met de mentor.

2. Verifiëren

De mentor is de eerst aangewezen persoon om na te gaan bij de gepeste of er inderdaad sprake is van pesten. Wanneer een ander personeelslid dan de mentor hiervoor meer in aanmerking komt, kan deze taak 'gedelegeerd' worden. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de leerling met de mentor een minder goede band heeft dan met een andere docent.

3. Communiceren

- a. Wanneer sprake is van pesten, voert de mentor (of een ander personeelslid, zie stap 2), eerst een gesprek met de pester en de gepeste, apart. Indien van toepassing wordt ook gesproken met meelopers. Doel is de situatie helder krijgen, de pester confronteren en mogelijk achterliggende problematiek boven water krijgen.
Daarna vindt een gesprek plaats tussen mentor, gepeste en pester. In dit gesprek wordt benadrukt dat pestgedrag pertinent niet is toegestaan op het WVC. De gepeste geeft aan wat het pestgedrag met hem doet. De pester doet een eerste poging tot (herstel van) positief contact. Ook wordt de aanpak besproken (zie volgende alinea's) en wordt de pester doorverwezen naar de teamleider.
De mentor geeft tot slot aan wat het vervolgtraject is indien het pestgedrag zich herhaalt.
- b. Daarnaast wordt contact opgenomen met ouders van gepeste, pester en eventuele meelopers en omstanders. Ouders worden betrokken in de oplossing.
- c. Met de klas als geheel wordt gesproken over de ontstane situatie. Dit eerste gesprek is een belangrijk begin in het herstellen van de sfeer. De klas gaat deel uitmaken van de oplossing: wat kunnen jullie als klas doen om herhaling te voorkomen?
- d. Het incident wordt gemeld aan de teamleider en de anti-pestcoördinator. Deze laatste is vanaf dit moment verantwoordelijk voor het maken van notities in Magister van alle incidenten waar hij weet van heeft en voor coördinatie van de oplossing en begeleiding.
De teamleider is verantwoordelijk voor het opleggen van sancties (stap 5).
- e. Docenten en domeinassistenten van de klas waarin gepest wordt, worden geïnformeerd over het pestgedrag.

4. Monitoren / begeleiden

- a. De mentor draagt de begeleiding van de pester, de gepeste en eventueel de meelopers over aan de anti-pestcoördinator. Deze weegt af of het ondersteuningsteam de leerlingen kan begeleiden of dat Jeugdhulp wordt ingeschakeld. Voor dit laatste is altijd toestemming van ouders nodig. De mentor blijft wel betrokken bij het proces.
Daarnaast zal de mentor ouders blijvend informeren over de voortgang. Van dit contact plaatst hij notities in Magister.
- b. Van alle betrokken ouders wordt gevraagd thuis de peestsituatie te bespreken en met hun kinderen na te gaan wat die kunnen doen om herhaling te voorkomen. Ouders houden ook een vinger aan de pols: soms wordt thuis meer informatie gedeeld dan op school.
- c. De klas houdt zich aan de afspraken die zij met de mentor gemaakt hebben in stap 3, denk aan afspraken als 'wij spreken de pester aan wanneer hij opnieuw pest' of 'wij melden incidenten bij de mentor'. In sommige gevallen kan een soort 'supportgroep' voor de gepeste ingezet worden. Docenten en de mentor begeleiden dit proces.
- d. De teamleider en de anti-pestcoördinator houden contact met de mentor. De teamleider legt sancties op aan de pester (stap 5). De anti-pestcoördinator coördineert de begeleiding aan de pester, gepeste en eventuele meelopers. Hij adviseert ook ouders, mentor en docenten, al naar gelang de behoefte daaraan.
- e. De docenten en domeinassistenten zijn vanaf het moment dat zij geïnformeerd zijn extra alert op de groepsdynamiek. Docenten zetten opnieuw in op positieve groepsvorming, zoals zij ook in de beginweken van het schooljaar doen (paragraaf 5.2).

5. Sancties

Wanneer het pestgedrag opnieuw voorkomt, worden stap 3 en 4 herhaald. Nu worden echter ook sancties ingezet.

- a. Kleine sanctie:
In eerste instantie, na de signalering en tijdens het eerste gesprek, wordt een kleine sanctie aan de pester opgelegd. Denk hierbij aan een verslag schrijven over het gebeurde of het formuleren van goede voornemens. Belangrijk is een herstelgesprek: hoe gaat de pester zich in het vervolg gedragen, wat wordt van hem verwacht? Ook wordt vermeld dat bij herhaling interne schorsing plaatsvindt en wat daarna vervolgstappen zouden kunnen zijn.

- b. Schorsing, intern:
Wanneer de pester niet stopt, wordt hij voor 1 dag intern geschorst. De schorsingsprocedure is opgenomen in bijlage 3.
Opnieuw vindt een herstelgesprek plaats: wat zijn de verwachtingen en de voorwaarden voor terugkeren in de klas? Nu wordt ook verteld dat de volgende stap een externe schorsing is.
- c. Schorsing, extern:
Wanneer het pestgedrag niet beëindigd is, wordt de pester nu extern geschorst voor twee tot vijf dagen, naar inzicht van de teamleider. Er vindt een herstelgesprek plaats, inclusief het formuleren van verwachtingen, voornemens en de waarschuwing: bij herhaling zal een verzoek tot verwijdering ingediend worden.
- d. Verwijdering:
De interne en externe schorsing hebben niet het gewenste effect gehad en het pesten is opnieuw voorgekomen. Er wordt nu een procedure gestart om de leerling te verwijderen. Onderwijl wordt de leerling extern geschorst.

1.5 Digitaal pesten

De digitale wereld lijkt steeds belangrijker te worden. In hoofdstuk 2 zijn reeds de schoolregels voor gedrag in het algemeen benoemd en voor gedrag op social media. Aanvullend daaraan en aan het anti-pest-stappenplan (voorgaande paragrafen), benoemen wij graag nog het volgende:

- Vormen van digitaal pesten zijn evenzeer strafbaar als 'gewoon' pesten.
- In het geval van naaktbeelden van minderjarigen, ook wanneer die door andere minderjarigen zijn gemaakt en/of verspreid, kan altijd aangifte gedaan worden. Ofwel door de getroffen leerling zelf, ofwel door het WVC. Er is dan officieel namelijk sprake van kinderporno.
- Wanneer digitaal pesten gesignaleerd wordt, worden dezelfde stappen ondernomen als in het anti-pest-stappenplan. Hierbij gelden de volgende extra stappen en/of maatregelen:
 - o Verwijdt de gepeste niets, ook niet in het geval van beeldmateriaal. Zorg ervoor dat de gepeste zich veilig voelt.
 - o Geef tips voor het verzamelen van (beeld)materiaal van het pesten: sla berichten op, blokkeer de pester, maak schermafbeeldingen van het online pestgedrag et cetera. Dit kan als bewijsmateriaal dienen.
 - o Geef in het geval van naaktbeelden van een minderjarige bij de pester aan dat hij (of zij) hiermee in het kader van kinderporno de wet overtreedt en dat aangifte gedaan wordt. Ook wanneer de pester een minderjarige is.

- Geef tips voor (online) begeleiding en/of tips voor docenten, leerlingen en ouders:
 - www.helpwanted.nl
 - <https://www.stoppestennu.nl/downloadcentrum>
 - <https://www.kennisnet.nl/publicaties/werken-aan-digitale-geletterdheid-van-visie-naar-praktijk/>
 - www.pestweb.nl
 - www.itsuptoyou.nu
 - www.onuitwisbaar.nu
- Wanneer de pester onbekend is, onderneem dan de volgende stappen:
 - Gebruik opgeslagen en/of uitgeprinte berichten die de pester verstuurd heeft, ook schermafbeeldingen kunnen aanwijzingen bevatten;
 - De systeembeheerder van school kan mogelijk achterhalen vanaf welke computers binnen de school berichten verzonden zijn en wie daar werkte;
 - Leerlingen in de klas van de gepeste hebben mogelijk meer informatie.